Kulturhistorien

Siden stenalderbonden begyndte at dyrke jorden, har mennesket sat sit præg på skoven.

Kultsteder

Slettingen **(5)** er et af de steder i Danmark, hvor Bronzealderens gravhøje ligger tættest. I området er stenrækker og stencirkler, der lige som Lille Blåkilde **(30)** og Ravnkilde **(29)** har været kultsteder med overnaturlige kræfter. Ja, endnu i dag bliver kilderne opsøgt af egnens hekse.

Røvere og krybskytter

En gren af Hærvejen går gennem Rold Skov og har efterladt hundredevis af hulveje.
Røvere og krybskytter har huseret i skoven, og vi har stadig spor af dem. Røverstuen **(3)** er et af de steder, hvor de sagnomspundne røvere holdt til.
En tidlig røverhistorie fortælles om borgen Egholm **(6)** ved Skørping Holme. Den blev ødelagt af Margrethe I i 1300-tallet. Hun sørgede også for, at den oprindelige røverborg ved Nørlund **(7)** blev jævnet med jorden. Det nuværende slot er fra 1600-tallet.
I Lars Kjærs Hus **(8)** ved foden af Rebild Bakker boede den kendte krybskytte med sin hustru, spåkonen Marie. Deres beskedne bolig er nu indrettet som mindestue.

Rebild

Du får et godt indtryk af egnens kulturhistorie på Jagt-, Skovbrugs- og Spillemandsmuseet **(9)** i Rebild.

Rebild Bakker **(12)** har haft enorm betydning for turismen i Rold Skov. Her fejres USA's uafhængighedsdag, og de danske udvandreres historie fortælles i Lincoln blokhuset.

Mieherne

Cirkus har også sat sit præg på egnen. Miehe-familien havde vinterkvarter på Rold Gl. Kro og opførte cirkusbygningen **(13)**, som nu er museum for Danmarks rige cirkushistorie.

Vandmøller og brønde

Vandmøllerne var engang talrige i Rold Skov, hvor de malede korn for egnens bønder. De fleste er forsvundet, men ved Teglgårds Mølle **(14)** er selve bygningerne intakte. Brønde fandtes også i rigt mål i skoven. En af de velbevarede er Den Narre Kjald **(15)**.

Krigens spor

Under besættelsestiden blev den store og uvejsomme skov brugt til nedkastning af agenter, våben og sprængstof. En af disse aktioner endte med en træfning, hvor modstandsmanden Niels Erik Vangsted blev dræbt. En mindesten **(10)** på Buderupholmvejen markerer stedet. I Torstedlund Skov finder du Flyverstenen **(11)**, rejst til minde om britiske flyvere der omkom ved en nedstyrtning i 1945.

Kalken

Under Rold Skov ligger undergrundens skrivekridt højt – nogle steder lige under jordoverfladen.

Miner

Gå ned i undergrunden i Thingbæk Kalkminer **(1)**. Her kan du opleve Danmarks flotteste minegange, hvor bl.a. billedhuggeren Anders Bundgaards mange skulpturer er udstillet.
Skillingbro Kalkgrav **(2)** er et åbent kalkbrud og et rigtigt godt sted at finde fossiler. Brug gønene og en lommekniv og find forstenede smådyr, der levede i Kridttidens hav for mange millioner år siden.

Kilder

Rold Skovs mange kilder springer frem af sprækker i kalken. Ved Lille Blåkilde **(30)** kan du stå for foden af den høje skrænt og se det klareste vand strømme direkte ud af skrivekridtet. I de store bassinkilder som Store Blåkilde **(32)** og Gravlev Kilde **(33)** kommer vandet op gennem sprækker i kalkbunden. Også i Lindenborg Å **(31)** lyser kalken hvidt i bunden mange steder.

Jordfaldshuller

Flere steder i skoven har regnvand gennem århundreder opløst kalken i undergrunden og dannet kalkhuler. Når hulerne styrter sammen dannes jordfaldshuller. I Bjergeskoven **(20)**, hvor kalken står højt, findes mange mindre jordfaldshuller med en diameter på 3-10 meter. I mange år troede man, at kæmpehullerne Røverstuen **(3)** og Hestegraven **(4)** mellem Arden og Store Økssø var jordfaldshuller. Ny forskning tyder på, at de er opstået fordi, der er sprækker i undergrunden. Imponerende er de alligevel.

Kalkfloraen

Hvor kalken ligger lige under jordoverfladen får man en helt speciel flora af kalkelskende blomster. I Bjergeskoven **(20)** er skovbunden om foråret dækket af blå og hvide anemoner og i juni blomstrer orkidéen Fruesko her som det eneste sted i Danmark.

Skoven

Rold Skov området har været trædækket siden istidens slutning.

En skov i stadig forandring

Rold Skov var så stor, at den overlevede den hæmningsløse træhugst frem til 1800, hvor resterne af de danske skove blev beskyttet ved lov. Dengang dominerede løvtræer, mest bøg. I dag har nåleskov taget over, for den sandede og grusede jordbund er ideel til rødgran og andre nåletræer. Men du finder stadig de krogede Rold Skov bøge og de specielle "Troldeskove".

Træproduktion, jagt og savværker

Skoven rummer ikke bare naturværdier, men også store økonomiske værdier og arbejdspladser.
Det meste af skoven ejes af de store godser Lindenborg, Nørlund og Willestrup. Driften er især baseret på juletræer, pyntegrønt og træproduktion til bl.a. Nørlund Savværk og Rold Skov Savværk. Jagten på bl.a. kronvildtet har også stor betydning.

Troldeskov

Den oprindelige Rold Skov med de mangestammede bøge finder du i Troldeskoven **(17)**, Urskoven **(18)** og troldeskovene ved Slettingen **(5)** og Nordre Purker **(19)**.

Urskov og granskov

Gamle løvskove på kalkbund er Bjergeskoven **(20)** og egeskoven i Skindbjerglund **(21)**. I Nørlund Skov finder vi i vest elleskoven ved Vintønden **(22)**. Den mægtige granskov oplever du f.eks. i Jætternes Baghave **(23)** og rundt om Langmosen **(24)**.

Enge og lyng

Skoven er andet end træer. Lysninger og enge holdes åbne af hjortevildtets græsning og botanisk set findes det rigeste blomsterliv her.
Lyngen er en del af fortællingen om skoven. Lyngen indvandrede, da skoven blev fældet og afgræsset. Hvis ikke græsning og rydning fortsætter, vil Rebild Bakker **(12)** og Langmosen **(24)** hurtigt gro til i skov.

Skovhave og hundeskove

Træer fra hele verden kan opleves i Den Jyske Skovhave **(25)**, hvor ca. 160 træarter er samlet. Her vokser Danmarks største træ, en Kæmpegran på 42 meter.
I Skovhaven må hunde færdes uden snor som i hundeskoven ved Stabelpladsen **(26)**.

Vandet

Kilden til liv springer hundreder af steder i Rold Skov.

Kilder

Gennem kalken strømmer vandet op fra undergrunden og skaber de utallige kilder, som gør Rold Skov til noget helt særligt.
Langs Ravnkildestien kan du møde tre kildetyper. Kovadsbæk **(28)** er en typisk kildebæk, hvor havørrederne gyder om vinteren. Længere nede ad stien finder du Ravnkilde **(29)**, en sumpkilde med sjældne mosser og insekter. Ravnkilde kan du passere via trædesten, hvor du kan sidde og nyde kildens rislen og drikke en tår vand. I øvrigt er det forbudt at gå i kilderne pga. det sjældne dyre- og planteliv. Undervejs passerer du Gravlev Sø **(34)** med dens rige fugleliv.
Lille Blåkilde **(30)** er en strømkilde, som vælder direkte ud af kalken. Det er Nordeuropas mest vandrige kilde: 150 liter vand pr sekund. Vandet er altid syv grader varmt og er 50 år om at gøre rejsen fra regnvand til det kildevand, som løber ud i Lindenborg Å **(31)**. Åen får sit vand fra skovens kilder og har et meget rigt dyreliv i sit øvre løb. Bassinkilderne Store Blåkilde **(32)** og Gravlev Kilde **(33)** imponerer med deres turkisblå vand. Ved Springkilden **(35)** ser du, hvor stort tryk vandet får fra undergrunden. Mere ydmyg er den genskabte Lille Ravnkilde **(36)**.

Søer

Skovens søer er som kilderne rene og næringsfattige. Lille Økssø **(37)**, Store Økssø **(38)** og Mossø **(39)** ligger i moseområder og har brunt vand. Madum Sø **(40)** er derimod fuldstændig klarvandet.

Moser

Moserne hører med til skovens vandområder, selv om vi mest bemærker dem for den lysende Kæruld i forsommeren og den blomstrende lyng i sensommeren. De har fyldt langt mere i Rold Skov, men mange er blevet drænet og omdannet til skov. Langmosen **(24)** er en af de oprindelige moser. Statsskoven genopretter moser ved at fylde grøfter og fælde træer. Dragmosen **(41)** og Havemosen **(42)** ved Store Økssø er to netop genskabte moser.

Friluftsliv i Rold Skov

Turisme og friluftsliv har lange traditioner i Rold Skov. Da jernbanen var bygget færdig gennem skoven i 1869, kunne byfolk tage toget til stationerne i Arden og Skørping og til trinbrættet i Mosskov for at komme på skovtur.
I 1912 købte dansk-amerikaneren Rebild Bakker og skænkede dem til den danske stat, og Rebild Bakker Nationalpark har siden været et knudepunkt for brugen af Rold Skov.
Statsskovdistriktets og ikke mindst den navnkundige skovrider Jens Hvass satte friluftslivet i system med afmærkede ruter, forslag til ture og guidede ture. Siden har offentlige myndigheder, turistbureauer og private udviklet tilbudene, så der er noget for alle.

Friluftslivet er først og fremmest knyttet til den fjerdedel af skoven, der er ejet af Skov- og Naturstyrelsen, Himmerland. De private skovområder er primært indrettet på træproduktion og jagt, men rummer også nogle af skovens store naturværdier. Her holder bl.a. kronvildtet til, som ikke tæler et stort publikumstryk.

Husk: Vi har alle ret til at komme i skoven, men vi har også pligt til at passe på den og vise hensyn til de mange sjældne dyr og planter. Smid udtrig affald i naturen.

Aktiviteter i Rold Skov

Vandring · Cykling · Orientering · Ridning · Langrend · Svømmeng · Fiskeri · Badning · Hundeskove · Naturlegepladser · Bålpladser · Lejrpladser · Naturture · Guidede ture

Rold Skov byder på masser af muligheder for aktivt friluftsliv. De fleste faciliteter findes på Skov- og Naturstyrelsen Himmerlands arealer.

Adgangsregler og brugsregler

I statsskoven

Her kan du færdes dagligt rundt. Til fods må du gå overalt, men på cykel skal du følge stier og veje. Du må overnatte på de primitive lejrpladser.

I øvrigt gælder

Bilkørsel og anden motorkørsel er ikke tilladt på skovveje.
Ridning er tilladt på de afmærkede ruter i Hesselholt Skov, statsskoven nord for St. Økssø samt på offentlige skovveje (se mere på www.roldskov.info)
Badning er tilladt i Mossø og Store Økssø samt på de to afmærkede steder i Madum Sø.
Fiskeri er tilladt i Mossø og Store Økssø med gyldigt fiskekegen.
Kanosejlads er tilladt i Lindenborg å fra Nybro og på Mossø, men ikke på skovens andre søer.
Hunde skal altid føres i snor undtagen i hundeskovene ved Stabelpladsen i Arden og i Den Jyske Skovhave.
Brug af åben ild er kun tilladt på de indrettede bålpladser.
Dele af skoven kan være lukket pga. jagt.

I de private skove

Her er der adgang fra kl.06.00 til solnedgang. Du må færdes til fods og på cykel på skovvejene. Bær og svampe må kun samles langs skovvejene.

Find mere information

Rold Skov Natur- og Kulturcenter

Skovens formidlingscenter har ingen vagge, men formidler først og fremmest ude i naturen og på hjemmesiden Her kan du finde en liste over samtlige foldere om Rold Skov, aktivitetskalender, aktuelle tip, information om de enkelte temaer, forslag til ture, lyd, video omm. **www.roldskov.info**

Aræen Turistbureau

visitmarafgerfjord.dk

Rebild Turistbureau

www.visitrebild.dk

De to turistbureauer har en lang række specialfoldere om skovens seværdigheder med forslag til ture og oplevelser. De kan hjælpe dig med at arrangere guidede ture, kørsel med hestevogne, overnatning osv.

Skov- og Naturstyrelsen, Himmerland

Styrelsens lokale enhed sørger for afmærkede ruter, naturvejledning, bålpladser og andre faciliteter i den centrale del af Rold Skov. **www.skovognatur.dk/Lokalt/Himmerland**

Andre foldere om Rold Skov
"Rold Skov" (Skov- og Naturstyrelsens folder nr. 114)
"Rebild Bakker" (Skov- og Naturstyrelsens folder nr. 24
"Madum Sø, Langmosen og Store Blåkilde"
"På mountainbike i Rold Skov"
"Bælumruten – regional cykelrute nr 27"
"Skivumruten – regional cykelrute nr 28"
"Hærvejsruten – national cykelrute nr 3" (kort 1)
"Nørlund og Torstedlund Skove" (udkommer 2008)
"Kulturhistoriens Rold Skov" (udkommer 2008)
"Kilder i Rold Skov" (udkommer 2008)
"Kalken i Rold Skov" (udkommer 2008)

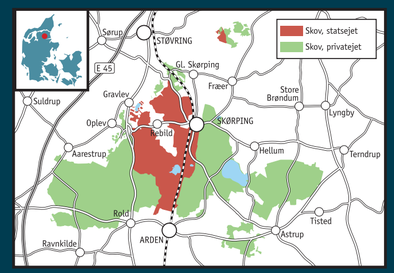

Rold Skov er stor. Man siger, den er så stor, at man kan blive væk og fare vild i den. Med kortet får du overblik, så du kan finde skovens gode steder – og finde hjem igen. Her er de vigtigste seværdigheder, P-pladser og alle offentlige veje gennem skoven, og du kan se, hvilke dele af skoven der er statsejede, og hvilke der er private.

Seværdighederne er delt op i fire temaer: Kalken, Kulturhistorien, Skoven og Vandet. De har hver sin farve på kortet, så du let kan planlægge din tur i Rold Skov.

Vil du gå i dybden, så brug specialfolderne og www.roldskov.info

Rold Skov Natur- og Kulturcenter
Østergade 21
9510 Arden
Tlf. 23 33 50 88

projektleder@roldskov.info
www.roldskov.info

Udarbejdet juni 2008 af Rold Skov Natur- og Kulturcenter i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen, Himmerland, Mariagerfjord Kommune, Rebild Kommune, Lindenborg Gods A/S, Nørlundfonden, Arden Turistbureau og Rebild Turistbureau.

Udgivet med støtte fra Friluftsrådet

Skov- og Naturstyrelsen Himmerland
Mariagerfjord Kommune
Rebild Kommune

Grafisk tilrettelæggelse: www.glindvad.dk · Foto: Niels Fabæk, Uffe Westerberg · Kort: Kaj Bolvig, Mariagerfjord Kommune

Rold Skov oversigtskort